

besluit niet anders dan als verstandig geprezen. Het is beter ten halve gekoerd, dan ten heele gedwaald.

Toch is ten halve keeren soms zoo uiterst moeilijk.

Dat deze kerkeraad er den moed toe bezat, eert hem.

— Qui bene

Qui bene distinguit bene docet.

D.w.z. wie scherp onderscheidt is in staat om anderen juist voor te lichten.

Mogen we aan deze spreuk den Kerknieuwsredacteur van het „Hbl.“ herinneren?

Hij gaf enkele citaten uit een driestreep, welke we over het geval-Börger schreven.

Daaraan liet hij deze zinsnede ter inleiding voorafgaan:

„De Reformatie“, die onlangs overwegend bezwaar had om zich over de quaestie-Geelkerken uit te laten, zoolang de kerkelijke procedure nog niet „in het stadium der openbaarheid“ is gekomen, heeft thans geen bezwaar, om de evenmin „openbare“ quaestie-Börger — die zich in de Hervormde Kerk voordoeft — in extenso te bespreken.

Jammer, dat hij ten deze niet genoeg zijn onderscheidingsvermogen in aktie heeft gezet. Valt dit misschien te wijten aan het middernachtelijk uur, waarop de pers menigmaal arbeiden moet?

In elk geval geeft hij hier min juiste voorlichting. De zaak-Geelkerken en de zaak-Börger staan, wat openbaarheid betreft, volstrekt niet gelijk.

In de eerste zaak heeft de eene partij, Dr Geelkerken, haar vlucht in de openbaarheid genomen, terwijl de andere partij, de classis, zich tot geheimhouding verplicht achtte.

In de tweede zaak heeft niet alleen de eene partij, Dr Börger, in publiciteit heil gezocht, maar ook de andere, de kerkeraad van Gouda. Deze heeft van haar doen officiële mededeeling gedaan in „Het Predikbeurtenblad van Gouda en Omstreken“ van 11 Juli j.l. Zelfs de geleidebrief, welke deze kerkeraad naar het Classicaal bestuur zond, staat daarin — weder officieel — afgedrukt.

Dit verschil dus nog al een beetje.

Dit verschil: alles.

Wij willen hopen, dat deze „Handelsblad“-redacteur, die zoo gretig van verklikkersdiensten gebruik maakt en op wiens bureau Doeg een gezeene persoonlijkheid is, niet het onderscheidingsvermogen tusschen „publiek“ en „geheim“ in kerkelijke zaken heeft verloren.

Wij wenschen althans in onze onderstelling zoover niet te gaan.

Maar dan zou hij toch goed doen voortaan verklikkers te weren.

Het onderscheidingsvermogen bij den mensch luistert zoo nauw.

Het kan door al te ruime praktijken zoo licht worden afgestompt.

— De Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk.

Dezer dagen werd bovengenoemde Synode gehouden.

Er werden enkele belangrijke besluiten genomen. Het reglement van 1869 werd afgeschaft en de plaats daarvan wordt ook naar buiten ingenomen door de Dordtsche Kerkenordening.

Wij achten dit verblijdend.

Ze heeft daardoor haar genootschapsmantel afgelegd.

Voorts bracht zij in artikel 42 der Kerkenorde de wijziging aan, dat uit plaatselijke kerken met meer dan één predikant, ter classis slechts één predikant kenstern zal hebben.

Een verandering, welke wij reeds lang hebben aangebracht.

Eindelijk werd besloten de pogingen tot vereeniging met de Gereformeerde Gemeenten voort te zetten en wel op de basis, die in 1869 leidde tot vereeniging van de Chr. Afgescheiden Gem. en de Gemeenten onder 't kruis.

Op de Synode was blijkbaar de strooming, die toenadering tot de Gereformeerde Gemeenten zoekt het sterkst.

Ook dit zien wij niet met leede oogen aan.

De vereeniging van deze beide kerkengroepen kan het kristallisatie-proces bevorderen.

Het verschil tusschen de Gereformeerde Gemeenten en een groot deel der Chr. Geref. Kerk is o.i. niet zoo heel groot.

Hoe minder verbrokkeling op dit gebied, des te beter.

Al trekken onze kerken daarvan geen direkt profijt, toch verheugen we er ons in, wanneer de verdeeldheid in de Gereformeerde gezindheid afneemt.

— Tegenstridigheid.

In „De Bazuin“ herinnert onze mede-redacteur, Dr Schilder, er aan, hoe Dr Geelkerken in 1921 aan ons blad een ingezonden stuk zond, dat we in het nummer van 7 Januari opnamen en waarin het volgende voorkwam:

„Tegen samenkomsten (door de N. op touw gezet, K. S.) als die in Salvatori, heb ik mijn ernstige bezwaren geopperd, ook al kon ik het mij psychologisch verdaren, dat de N. tot een dergelijke vlucht in de publiciteit gekomen was.

Met nadruk heb ik de N. herinnerd aan het edele voorbeeld van den Dozent der Theologische School te Kampen, wijlen de A. Stekete, wien indertijd ook groot kerkelijk onrecht was aangedaan, maar die dit liever stilzwijgend had ondergaan, dan de Kerk, die er zich aan schuldig maakte, in opspraak te brengen. Aan de N. heb ik den raad gegeven zijn recht in den kerkelijken weg te zoeken en zich op de Generale Synode te beroepen, die ongetwijfeld de Zeeuwsche kerkrechtelijke „flaters“ niet zou sanctioneerden.“

Terecht konstateert hij hier onverzochte tegenstridigheid tusschen Dr Geelkerken in 1921 en Dr Geelkerken in 1925.

Kon Dr Geelkerken in 1925 er toe besluiten deze tegenstridigheid weg te nemen, zich te konformeren aan Dr G. in 1921 en zijn leedwezen te betuigen over zijn publicering, het zou ongetwijfeld tot zuivering van de atmosfeer, waarin zijn zaak zich bevindt, bijdragen.

HEPP.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

De Christelijke Opvoeding en de moderne kultuur. I.

I.

Bij vernieuwing indenken de verhouding, die er tusschen de Christelijke opvoeding en de moderne kultuur behoort te bestaan, gevoelde ik de groote moeilijkheden aan de oplossing van dit vraagstuk verbonden.

Aan de eene zijde staat John Bunyan, die Christen laat trekken uit de stad des verderfs op den eenzaam smallen weg met zijn doodelijke verlokkingen, zijn vreeselijke aanvechtingen. Aan de andere zijde staat 's Heeren gelijkenis van het onkruid tusschen de tarwe, dat op den akker tot den dag des oogstes mede moet opgroeien.

Aan de eene zijde de Weltvlucht, het Neen-zeggen tegen het leven. Aan de andere zijde de betuiging van den Heiligen Geest in 1 Cor. 3: hetzij de wereld, ... hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, zij zijn alle uwe; doch zij zijt van Christus en Christus is Gods. Maar de wijsheid der wereld is dwaasheid bij God en de overleggingen der wereldwijzen zijn ijdel.

In de wereld levend, mogen we van de wereld niet zijn, reden waarom van uit deze wereld zoo roerend het gebed van onzen Hoogepriester opklinkt: Heilige Vader, bewaar ze in Uw Naam...

Natuurlijk vlei ik me allerminst, de oplossing dezer vraagstukken, feitelijk het alomvattend verband van zonde en genade, te geven.

Maar de belangrijkheid van de behandeling van dit onderwerp, en de hoop, dat ook deze vergadering ons een stap — zij hij klein — op den eeuwigen weg verder zal brengen, geeft me vrgmoedigheid uw welwillende aandacht te vragen.

Niet om nieuwe dingen te zeggen of zaken, die enkel aangenaam voor het oor zijn te spreken. Want daartoe zijn we niet samengekomen.

't Gaat u en mij om de waarheid, of ze ons oud dan wel nieuw, aangenaam dan wel onaangenaam is.

Blijkens de onderwerpen in de pers en op allerlei vergaderingen, in tijdschrift en boek, op meeting en congres, aan de orde gesteld, wordt de verhouding van Christendom en Kultuur van hoog gewicht geacht en is aan de behandeling er van op een samenkomst als deze niet alle actualiteit te ontzeggen.

Voor alles komt het er op aan een duidelijk inzicht in de beteekenis van het woord kultuur te hebben. Reeds lang gebruikt, werd het pas in onze dagen met een meer algemeene beteekenis gestempeld.

In het Placcaet-boek van Brabant (1544) komt de uitdrukking: in kultuur-brengen, d.w.z. den bodem ontginnen, vruchtbaar maken, in bebouwing nemen al voor als tamelijk algemeen bekend. Geen wonder. De taal van Latium stond alle schrijvers uit dien en den voorgaanden tijd zeer na. Zij moesten, naast de vele ontleende woorden als (hoo)l/vork en egge, appel, peer en perzik, weten van colere, zoo veel als bearbeiten en verzorgen (en tusschen twee haakjes, het zal ons kunnen dienen ook met de beteekenis van: vereeren). Van dat colere komt ons woord „kouter“, in den zin van akker zoo bekend uit Stijn Streuvels' Vlaschaard met zijn hoog en laag kouter, — en in dien van het scherpe mes, dat vóór het breede platte ijzer van de ploeg scherpe snede in den akker trekt om de bearbeiding van den grond en de teelt der vruchten gemakkelijker te maken.

Voor de veredeling van den aardbodem gebruikelijk, werd het vooreerst niet op de vorming van de geestelijke krachten in den mensch, niet op zijn beheersching van de overige krachten der natuur toegepast. De 18de eeuw had daarvoor het woord „beschaving“, een woord als geboren uit den geest dier eeuw, die op het gebied van religie en kunst, ja in alles zoo bijzonder op den uiterlijken vorm lette. De „schaaf“ was voor de gladheid.

*) Lezing op de Jaarvergadering van Christelijk Nationaal Schoolonderwijs te Utrecht op Donderdag 4 Juni 1925.

lievenden een begeerlijk werktuig. Zij gaf, als een der Gunnings het geestig uitdrukten, veel krullen en dunne planken.

Maar als de achttiende-eeuwers zich eindelijk aan de onnatuurlijke hyper-beschaving tot walgings-toe zat gegeven en gezwolgen hebben, en Rousseau het woord „Natuur“ weer leven ingeblazen heeft, dan komt het daarop rjmende woord kultuur naar boven.

Bij het heerschend sentimentalisme, het selijgbaar afsteken naar de diepten in het eigen ik, verstaat men dat niet zoo, alsof door het wegnemen der uiterlijke oneffenheden, niet alsof door de schraaf op doode planken te zetten, ware veredeling en ontwikkeling verkregen wordt. Wie dit laatste wil moet het kouter der kultuur laten werken. In de diepte, ja in het verborgene, zoo voelde men, liggen de levenskiemen. Aan haar moet ruimte, lucht, licht en warmte worden gegeven. Die kiemen moeten er uit! Haar vruchten wil men zien.

Aldus kwam in de 19de eeuw het woord kultuur naar boven, om zoetjesaan de beteekenis te erlangen van het geven van een gestalte in Wetenschap, Recht en Moraal in omgang en samenleving, aan de intellectuele en zedelijke krachten van den mensch; het breidelen van het ongetoomde leven der driften door den wil; de „Verwertung“, het geschikt-maken en bearbeiten, van al het Natuurlijke om het in dienst te stellen van de hoogere behoeften van het zich steeds verder ontwikkelende menschelijk geslacht.

Eerste doel van de kultuur heet de ontwikkeling der menscheid, haar middel is de natuur. Ze is in zekeren zin de erfenis van den arbeid der geslachten, die ons voorafgingen, voorzover deze zich in den aanleg, het bewustzijn, den arbeid en de uitkomsten van den arbeid der thans levenden belichaamt.

De kultuur is als de geestelijke bloem, die zich loswikkelt uit de knoppen van het natuurlijke leven. Haar einddoel is het herstel van een zedelijke wereldorde, de evenredige vereeniging van alles wat bestaat.

De mensch cultiveert dus den akker en den vruchtbom, ja heel de natuur, maar hoogste kultuur is de veredeling van den mensch zelf tot een harmonischen bloei van heel zijn aanleg, van al zijn vermogens en krachten, met de, na bevruchting door hooger inspiratie, daaruit gewonnen vruchten.

Bekend is dit woord geworden, niet het minst door den zoogenaamden „kultuurkampf“, den strijd sedert 1872 tusschen de Roomsche kerk en den Bismarcksehen Staat in Pruisen gevoerd. Een strijd door den Staatsman aangebonden, zoo hij meende ten behoeve van de kultuur, doch door de Roomschen niet gansch ten onrechte omgedoopt als kamp tegen de kultuur.

Naar de omschrijving hierboven gegeven is de bijvoeging van het woord „moderne“ voor kultuur een overbodigheid. De kultuur is immers steeds iets van den tegenwoordigen tijd, een streven, een product van het heden. Toch meenden we het woord te mogen gebruiken, omdat ten eerste ons onderwerp daardoor de noodige beperking ten opzichte van b.v. de klassieke ontvangt en ten tweede, omdat de verhouding tot de Christelijke Opvoeding bepaald wordt door den geest, die de kultuur inspireert. Welnu, het woord „modern“ drukt uit hoe deze geest anders in de Middeleeuwen was, en anders in het nu. De kultuur der Middeleeuwen was in diepsten grond verzorging van den inwendigen mensch, den mensch des harten. Wat die eeuwen ons nalieten is een verheven symboliek, die de ziel gestadig herinnert aan wat het meest wezenlijke en innerlijke, het meest waardevolle van het leven is. Het bewijst hoe ze haar krachten concentreerden op den plicht van zelfinkeer en heiliging. Ze brachten aan de menscheid de prediking van ellende, verlossing en dankbaarheid, de ideeën van gerechtigheid en behoudenis.

Als in alle andere eeuwen viel en zondigde de mensch ook in de Middeleeuwen, maar — zoo geheel anders dan thans — hij erkende, dat hij viel en zondigde, want gansch de geestelijke wereld was vervuld van de ontzaglijke realiteit van het onderscheid tusschen goed en kwaad, tegenover welke alle andere waar- en werkelijkheid verbleekten.

De moderne kultuur is daarentegen in de eerste plaats technisch. In de meeste van haar openbaringen toont ze het streven van den mensch naar doorgronding en knechting der natuur. Ze richt zich op alles, behalve op wat in den mensch zelf is. Ze is zuiver materieel en richt het denken en peinzen van den mensch van de hoofdzaak af op bijzaken. Ze ontworstelde zich aan den klemmen-greep van het absoluut goede en kwade.

De moderne kultuur staat met beide voeten in het heden. Ze ziet de stoffelijke realiteit en houdt ernstig rekening met de stoffelijke behoeften der maatschappij.

De eenparige gehechtheid der menschen aan het direct verleden is in onzen tijd verbroken. Er is een zoeken naar het toekomstige. Wel voelen we ons — vooral te platten lande — nog verbonden aan de gevestigde levensvormen, maar vrij algemeen willen we niettemin dat op een nieuwe wijs het menschelijk samenleven zich zal voortzetten.

Met de Renaissance de kultuur als he

Richte de mensheid, de voorwerp van de Plato uit zelf moest heetten van doch waren. Baco van Ver naar de wer van het ver belans, daar uit de verse zedelijkheid gekend. Uit ment en in men leeren als ze in God, de Eer in de 19de. Het Modern heeft toegesp bare, natu

Doet de L Kamer gekoz schenken aan boze Kamer

Het is „De Het blad doe artikel 36 is om er mee te thans wordt

Eerst de v heeft te we valsehen god gronde te w gen. De booz zakelijke woo de politiek d grond. Maar beek in de E

Er zijn partij (Hoo om dat nu e gewezen w moet eeren gehied. De voor zorger handelt ov geboden en

De Overl Ondersch spelen mag moet tot d Kerk en a beschouwd

Kerk, moe niet te sch Zoo kwa van alles t aan naar

De Overl doen predil De Overhe rijk van Je weg en du

De Overl antichrist te gronde

De Over en valsehe derdienst e Geen gezaa geen Rooms geen prieste van de sta mag de Ge aan de Re (hoort God begrafenis inen wordt bruik van (hoort God als deze kw

Dus de uitroeten w veel bloed z zoals het van de beek zal daarbij en koestere koestert en als de Ove mocht; en krachtig to zóó voelen nister de V dan moest sterlam. — gingen en gejaand w de meeder Grondwet

De kiesde Maar dat De waarheid niet Eén afge zal de Ling aangezicht zal er van